

گزارش «شرق» از تأیید و تکذیب‌ها درباره توقیف یک نفت‌کش

ماجرای ریچموند ویجر

مهدی بازرگان؛ پس از آنکه نیروی دریایی آمریکا روز چهارشنبه ادعا کرده بود با مداخله خود توانسته مانع از توقف دو نفت‌کش توسط ایران شود، از توقیف یک نفت‌کش خبر داد. روز پنجشنبه سخنگوی نیروی دریایی آمریکا مدعی شد یک کشتی تجاری توسط سپاه پاسداران ایران در آب‌های بین‌المللی خلیج فارس توقیف شده است. نیروی دریایی آمریکا با اعلام این خبر، بدون اعلام نام کشتی توقیف‌شده، اذعان کرد این کشتی احتمالا در فعالیت‌های قاچاق دست داشته است. تیم هاوکینز، سخنگوی ناوگان پنجم آمریکا، تأکید کرد که «نیروی دریایی ایالات متحده عناصر و ادوات خود را برای نظارت دقیق بر وضعیت مستقر کرده است.» او در ادامه گفته بود «ارزیابی نهایی فرماندهی مرکزی نیروی دریایی آمریکا این بود که شرایط این رویداد مستلزم پاسخ بیشتر نیست». البته نیروی دریایی آمریکا یک روز قبل‌تر (چهارشنبه) اعلام کرده بود که برای ممانعت از توقیف دو نفت‌کش توسط ایران در خلیج عمان، مداخله کرده است. هاوکینز تأکید کرد: «نیروهای آمریکایی هوشیار و آماده حفاظت از حقوق ناوبری و

حمل‌ونقل قانونی دریایی در آب‌های حساس خاورمیانه هستند.» در واکنش به این ادعاها، روز پنجشنبه سازمان بنادر و دریانوردی بر اساس داده‌های مرکز جست‌وجو و نجات دریایی استان هرمزگان عنوان کرد که «در دو روز گذشته یک فروند تانکر به نام ریچموند ویجر با پرچم باهاما با یک فروند شناور ایرانی با هفت نفر خدمه برخورد کرد. بر اثر این سانحه، شناور ایرانی از پاشنه دجار آب‌رفتگی شد و پنج نفر از خدمه آن شناور دچار مصدومیت شدید شدند». گفته‌ها حکایت از آن دارد که نفت‌کش ریچموند ویجر پس از این تصادم، بدون توجه به قوانین و مقررات بین‌المللی دریایی و سانحه، به راه خود ادامه داد. بر مبنای این گزارش، مالک شناور ایرانی در ساعات اولیه تصادم با مراجعه به مراجع قضائی هرمزگان توقیف فوری نفت‌کش متخلف را درخواست کرد. پس از صدور حکم قضائی، توقیف نفت‌کش متخلف به نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان ضابط قضائی در دستور کار قرار گرفت. صبح روز چهارشنبه نفت‌کش متخلف شناسایی شد ولی بی‌توجه به

گزارش «شرق» از نشست دوره‌ای شورای امنیت سازمان ملل و رویکرد اعضا درباره برنامه جامع اقدام مشترک

برجام هنوز بهترین است

امیرسعید ایروانی: **برجام همچنان بهترین و ارزشمندترین گزینه در بین گزینه‌های موجود است**

۲۳۳۱ شورای امنیت (۲۰۱۵) و ضمائم آن است.»

دبیرکل سازمان ملل در بند دیگری از بازدهمین گزارش خود به ادعای مقامات انگلیس درباره کشف قطعات موشک بالستیک از سوی نیروی دریایی سلطنتی این کشور (انگلیس) در فوریه ۲۰۲۳ از یک کشتی در حال حرکت در آب‌های بین‌المللی در خلیج عمان پرداخت که به نظر لندن، این تجهیزات ایرانی‌الاصل هستند و به روشی مغایر با قطع‌نامه ۲۲۳۱ (۲۰۱۵) از ایران صادر شده‌اند.
به گفته گوئرش، «نمایندگان دائم فرانسه و آلمان در نامه مشترک مورخ ۲۲ می ۲۰۲۳ تصریح کردند که از نظر آنها، انتقال این تجهیزات بدون تأیید قبلی شورای امنیت با قطع‌نامه ۲۲۳۱ (۲۰۱۵) مغایر است»؛ درعین‌حال دبیرکل سازمان ملل در بخش دیگری از گزارش خود پاسخ ایران به اتهامات کشورهای غربی را آورده و بیان کرده است که «نماینده دائم روسیه و نماینده دائم جمهوری اسلامی ایران اعلام کردند که هیچ مدرکی دال بر ارتباط کشتی‌های رهگیری‌شده و محموله آنها با ایران وجود ندارد و هیچ نشانه روشنی مبنی بر اینکه قطعات موشک‌های توقیف‌شده منشا ایرانی دارند، وجود ندارد».

گوئرش در بند ۱۷ گزارش خود درباره ادعاهای انتقال پیهاد از ایران به روسیه از به‌کارگیری پیهاد شاهد-۱۳۱ و شاهد-۱۳۶ گفت. باوجوداین دبیرکل سازمان ملل در بند ۱۸ گزارش روی مواضع نماینده دائم فدراسیون روسیه مانور داد که تصریح شده بود، «اتهامات مطرح‌شده با هیچ مدرک معتبری ثابت نشده است». البته در ادامه گوئرش، مواضع نماینده دائم جمهوری اسلامی ایران مبنی بر بی‌اساس بودن ادعاهای آلمان، فرانسه، اوکراین و انگلیس درباره انتقال ادعایی پیهاد را هم در گزارش خود آورده بود. دبیرکل سازمان ملل در بند ۱۹ بازدهمین گزارش تأکید کرد که «هیچ‌رخانه به بررسی اطلاعات موجود درباره انتقال ادعایی پیهادها ادامه می‌دهد و هرگونه نتیجه در زمان مقتضی به شورای امنیت گزارش خواهد شد».

در بند ۲۰ این گزارش نیز به ادعای دیگری علیه تهران پرداخته شده و گوئرش بیان کرد که «در دوره تهیه این گزارش، دبیرخانه سازمان ملل همچنین از دولت یمن دعوتی دریافت کرد تا بقایای موشک کروژ استفاده‌شده حوثی‌ها یا پایانه نفتی الضیه در نواصیر ۲۰۲۲ را بررسی کند. ادعا می‌شود که این موشک‌ها از طرف ایران به شکلی مغایر با قطع‌نامه ۲۲۳۱ (۲۰۱۵) به حوثی‌ها (انصارالله) منتقل شده است. دبیرخانه سازمان ملل همچنان در حال تجزیه و تحلیل اطلاعات موجود است و در صورت لزوم در زمان مناسب به شورای امنیت در این زمینه گزارش خواهد داد».

در نشست پنجشنبه چه گذشت؟

اما پس از انتشار پانزدهمین گزارش گوئرش (یک روز قبل از برگزاری نشست شورای امنیت)، اعضای دائم و غیردائم این شورا، نشست خود را روز پنجشنبه به وقت محلی در نیویورک با یک حاشیه پررنگ شروع کردند که ناظر به حضور نماینده اوکراین در این نشست بود. در ابتدا، نماینده روسیه در شورای امنیت نسبت به حضور اوکراین در نشست شورای امنی برای، بنابراین انگلیس به‌عنوان رئیس دوره‌ای شورای امنیت، حضور اوکراین در این نشست را به رأی گذاشت که نهایتاً ۱۲ کشور به حضور اوکراین در این نشست رای مثبت، دو کشور رای منفی و یک کشور رای ممتنع دادند.

قبل از رای‌گیری، واسیلی نینزبا، سفیر و نماینده روسیه در سازمان ملل متحد در نشست شورای امنیت برای بررسی اجرای قطع‌نامه ۲۲۳۱ ادعاهای آمریکا، و غرب علیه ایران درباره ارسال پیهاد از ایران به روسیه را رد کرد. نینزبا در اظهارات خود به تحریف در شهادت درباره همکاری ایران با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی اشاره کرد و با استناد به تصاویر جعلی ادعایی مبنی بر استفاده روسیه از پیهادهای ایرانی علیه اهداف اوکراین، غرب را مقصر تضعیف مستقیم و عمدی چشم‌انداز احیای برجام دانست. در مقابل ژرژ وود، سفیر و معاون نمایندهٔ دائم آمریکا در سازمان ملل در این نشست دوره‌ای شورای امنیت با تکرار اتهامات قبلی واشنگتن ادعا کرد که ایالات متحده آمریکا به‌شدت نگران استفاده روسیه از پیهادهای ایرانی است و ایران و روسیه قطع‌نامه ۲۲۳۱ را نقض کرده‌اند.

رزمزی دی کارلو، معاون امور سیاسی دبیرکل سازمان ملل، هم در جریان نشست شورای امنیت برای بررسی برجام (توافق هسته‌ای) اجرای قطع‌نامه ۲۲۳۱، در بیانیه‌ای با ادبیاتی مشابه با گزارش دبیرکل، احیای توافق هسته‌ای و دیپلماسی را تنها راه رسیدگی مؤثر به مسئله

هسته‌ای ایران دانست. معاون سیاسی دبیرکل سازمان ملل در بیانیه خود به توافق ایران و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی هم ورود کرد و «سرعت‌بخشیدن به حل‌وفصل مسائل پادمانی باقی‌مانده و اجازه به آژانس برای اجرای مناسب‌تر فعالیت‌های نظارتی و راستی‌آزمایی را ضروری قلمداد کرد».

دی کارلو را این راه عنوان کرد که «ما نگرانیم آژانس هنوز قادر به راستی‌آزمایی اورانیوم غنی‌شده در این کشور (ایران) نباشد. طبق برآوردها، مقدار کلی اورانیوم غنی‌شده ایران در حال حاضر، بیش از ۲۰ برابر مقدار مجاز (در برجام) است. این مقدار شامل اورانیوم غنی‌شده تا ۲۰ درصد و ۶۰ درصد است که نگرانی‌های جدی درباره آن وجود دارد». معاون گوئرش در این بیانیه قید کرد که «در شش ماه اخیر، هیچ پیشنهاد جدیدی در زمینه مقررات هسته‌ای مطرح نشده است. اگرچه ششورا ۱۰ تذکر درباره بند دوم پیوست B در زمینه فعالیت‌های سازگار با برجام دریافت کرده است». دی کارلو در ادامه به موضوع آزمایش‌های موشکی ایران هم ورود کرد. به گفته معاون دبیرکل سازمان ملل، نامه‌هایی که از کشورهای عضو دریافت شده است، دیدگاه‌های متعددی را درباره اینکه آیا این آزمایش و توسعه‌های موشکی مغایر قطع‌نامه هستند یا نه، مطرح می‌کند.

در ادامه دی کارلو متذکر شد که «در مدت گزارش دهی به شورای امنیت، بند چهارم پیوست B قطع‌نامه نیز بررسی شد که به فروش یا انتقال کالاها، مواد و تجهیزاتی مربوط می‌شوند که مستلزم تأییدیه شورای امنیت هستند». او با گفتن اینکه فرانسه، انگلیس، آلمان و آمریکا مدعی شده بودند انتقال برخی قطعات به ایران بدون تأییدیه شورای امنیت با قطع‌نامه مغایرت دارد، اشاره کرد که ایران و روسیه در واکنش به این ادعا مطرح کردند هیچ مدرکی قایق توقیف‌شده و محموله آن را به ایران مرتبط نمی‌کند و هیچ نشانه واضحی مبنی بر این وجود ندارد که قطعات توقیف‌شده اصالت ایرانی دارند. البته معاون سیاسی دبیرکل هم بیان کرد که «به تحلیل اطلاعاتی که در دسترس‌مان است، ادامه می‌دهیم». او همچنین به ادعای غرب مبنی بر حمایت نظامی ایران از روسیه در جنگ اوکراین اشاره کرده و یادآور شد. ما از اوکراین، فرانسه، انگلیس و آلمان نامه‌هایی را درباره انتقال پیهادها از ایران به روسیه در مغایرت با بند F پیوست B دریافت کرده‌ایم».

اولوف اسکوکو، نماینده اتحادیه اروپا در سازمان ملل متحد نیز همسو با گزارش گوئرش و دی کارلو، «برجام را همچنان بهترین گزینه برای نظارت بر فعالیت‌های هسته‌ای و بهره‌مندی ایران از مزایای اقتصادی وعده داده‌شده در این توافق دانست و خواستار سرعت‌بخشیدن به تلاش‌های دیپلماتیک برای ازسرگیری توافقات سال ۹۴ شد». وی در بخش دیگری از اظهاراتش به ابراز نگرانی درباره ادعای مشارکت نظامی ایران و روسیه پرداخت و مدعی شد که «ارسال پیهادهای ایرانی به روسیه متوقف نشده است».

نماینده فرانسه هم عنوان کرد تلاش ایران برای افزایش ظرفیت‌های غنی‌سازی خود هیچ توجیه غیرنظامی معتبری ندارد و در این زمان که همکاری‌های ایران و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی ناکافی است، باعث ایجاد شبهه‌های جدی در اهداف ایران خواهد شد. نماینده آلمان در شورای امنیت نیز با ادعاهای واهی، عنوان کرد ایران در چهار سال گذشته با تخطی از تعهدات هسته‌ای خود، امنیت و ثبات بین‌المللی را به خطر انداخته است. او ادعا کرد ایران دیگر نمی‌تواند استفاده روسیه از پیهادهای خود را تکذیب کند و از تهران خواست تا به هرگونه حمایت از تهاجم روسیه پایان دهد. نماینده آلمان همچنین نسبت به استفاده‌نکردن ایران از فرصت‌هایش برای احیای برجام ابراز تأسف کرد.

نماینده برزیل در شورای امنیت نیز در بخشی از صحبت‌های خود توافق ایران و عربستان سعودی را نشانه‌ای مبنی بر وجود عزم لازم برای رسیدن به راه‌حل صلح‌آمیز برای چالش‌های منطقه‌ای قلمداد کرد. نماینده سوئیس در این نشست اعلام کرد این کشور تاکنون بارها نگرانی خود را از خروج یک‌جانبه آمریکا از توافق هسته‌ای و همچنین تدابیر اتخاذشده از سوی ایران در رابطه با تعهدات هسته‌ای ابراز کرده است. نماینده ژاپن در نشست شورای امنیت نیز نگرانی عمیق این کشور از توسعه برنامه هسته‌ای ایران وای حدود توافق‌شده در برجام را ابراز کرد. نماینده چین در نشست شورای امنیت عنوان کرد خروج یک‌جانبه آمریکا از برجام و اعمال فشارهای شدید علیه این کشور،

هشدارها و اخطارهای ناونیروی دریایی ارتش و با تغییر مسیر خود، وارد آب‌های سرزمینی کشور عمان شد. طبق این اعلام، مراتب از طریق مرکز امنیت بین‌المللی دریانوردی جابهار به کشور دوست و مسلمان سلطنت عمان اعلام شد. پیگیری برای توقیف این نفت‌کش ادامه دارد و پرونده این نقض حقوق و قوانین بین‌المللی همچنان باز است. البته دیروز جمعه هم نیروی دریایی سپاه یک شناور حامل یک میلیون لیتر سوخت قاجاق را در خلیج فارس توقیف کرد. شناور مذکور حامل حدود ۹۰۰ تن سوخت قاجاق با ۱۲ خدمه توسط شناورهای گشت دریایی نیروی دریایی سپاه در خلیج فارس با حکم قضائی توقیف شد. تا این لحظه هنوز جزئیاتی از توقیف این شناور منتشر نشده است.

البته برخی از رسانه‌های داخلی در واکنش به ادعاهای روز چهارشنبه ناوگان پنجم نیروی دریایی آمریکا، به نقل از «یک منبع آگاه دفاعی» نوشته بودند که «اخبار نیروی دریایی آمریکا مبنی بر تلاش ایران جهت توقیف دو نفت‌کش» از طرف ایران تکذیب می‌شود. بااین‌حال روز پنجشنبه همین رسانه‌ها خبر دادند که

در نشست، بیان کرد که به جای تکرار طوطی‌وار اطلاعات نادرست و بی‌اساس رژیم اسرائیل درباره برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای ایران توسط برخی از اعضای شورا، از آنها انتظار می‌رود که به اندازه کافی شجاعت داشته باشند و نتایج مثبت همکاری سازنده ما با آژانس را به درستی تصدیق کنند.

این دیپلمات ارشد ایرانی همچنین در نشست شورای امنیت به حوزه و صلاحیت قطع‌نامه ۲۲۳۱ در رابطه با مسائل منطقه‌ای هم ورود کرد و یادآور شد که چون قطع‌نامه مذکور هیچ اشاره‌ای به مسائل منطقه‌ای ندارد، طرح هرگونه موضوع منطقه‌ای سوءاستفاده از فرایند است. ایروانی بر این نیز تأکید کرد که «ایران متعهد به حفظ صلح و امنیت منطقه از طریق مشارکت فعال همه کشورهای منطقه بر اساس احترام کامل به قوانین بین‌المللی، احترام متقابل، حسن هم‌جواری، همکاری و گفت‌وگو است». نماینده ایران در سازمان ملل مجدداً با ارجاع به گزارش دبیرکل درباره قطع‌نامه ۲۲۳۱ در نامه مورخ سوم جولای ۲۰۲۳ به ذکر چند نکته پرداخت که بیشتر رویکرد انتقادی داشت؛ چون از نگاه ایروانی، این گزارش گوئرش بار دیگر نتوانسته است به دلایل اصلی وضعیت کنونی برجام، یعنی خروج آمریکا از آن رسیدگی کند. همچنین به زعم این دیپلمات کشور، گوئرش در برابر نقض عمده و سیستماتیک آمریکا از سه کشور اروپایی از تعهدات قانونی صریح آنها تحت قطع‌نامه ۲۲۳۱ کم‌اکان سکوت کرده است.

در ادامه، ایروانی «دخالت دبیرخانه در به‌اصطلاح «تحقیق» برای «بررسی» ادعای نقض قطع‌نامه را به وضوح فراتر از وظایفی خواند که شورا (امنیت) از طریق قطع‌نامه ۲۲۳۱ و تبصره ۱۶/۵-۴/۲۰۱ رئیس ششورا به آن واگذار کرده است». بر اساس این دو سند، سخنان ایران در نشست شورای امنیت تأکید کرد که «دبیرخانه هیچ‌گونه وظیفه‌ای برای اجرای قطع‌نامه ۲۲۳۱ به‌جز ارائه «پشتیبانی اداری» از کار شورای امنیت ندارد. بنابراین، این فعالیت‌های فراقانونی دبیرخانه غیرقابل قبول است و باید از آن خودداری شود».

با همین نگاه، ایروانی «برنامه‌های فضایی و موشکی ایران را هم خارج از حوزه یا صلاحیت قطع‌نامه ۲۲۳۱ معرفی کرده، و در خاتمه ضمن اشاره به این نکته که فشار، ارباب و رویارویی بی‌اثر است، با استفاده از ادبیاتی مثبت بیان کرد: «اگر ایالات متحده و سه کشور اروپایی و اتحادیه اروپا اراده سیاسی واقعی از خود نشان دهند، مقابله با چالش‌های کنونی برجام در دسترس است». ایروانی سخنان خود را با بیان این جمله پایان داد که «ما به نوبه خود آماده هستیم تا مذاکرات را در اولین فرصت برای بازگرداندن برجام و اطمینان از اجرای کامل آن توسط همه از سر بگیریم».

یک بیانیه

تروئیسکای اروپایی پس از پایان نشست دوره‌ای شورای امنیت سازمان ملل و علی‌رغم توضیحات امیرسعید ایروانی، در بیانیه‌ای مشترک مدعی شدند که ایران هیچ توجیه غیرنظامی معتبری برای غنی‌سازی هسته‌ای سطح بالای خود ندارد. فرانسه، انگلیس و آلمان روز پنجشنبه در این بیانیه مشترک خود عنوان کردند که ایران برای چهار سال تعهدات هسته‌ای خود ذیل برنامه جامع اقدام مشترک را نقض کرده و برنامه هسته‌ای این کشور به سطح خطرناکی رسیده است. برلین، پاریس و لندن در این بیانیه به ارتقا و توسعه موشک‌های بالستیک ایران که توانایی حمل تسلیحات هسته‌ای را دارند، پرداختند که از نگاه آنها، نقض قطع‌نامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل محسوب می‌شود. در بخش دیگری از بیانیه نیز تروئیسکای اروپایی بار دیگر ادعای ارسال پیهاد به روسیه را تکرار کرد و با ذکر اتهاماتی متذکر شد: «از آنجایی که نه ایران و نه روسیه اجازه چنین تبادلاتی را نگرفته‌اند، هر دو کشور قطع‌نامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل را نقض کرده‌اند.» سه کشور اروپایی در انتهای این بیانیه عزم خود را مبنی بر دست‌یابی به راه‌حل دیپلماتیک درخصوص بحران هسته‌ای ایران ابراز کردند و از ایران خواستند تا فوراً در فعالیت‌های خود تنش‌زدایی کند.

نکته اما اینجاست که بیانیه‌های تروئیسکایی فراموش می‌کنند این امریکا بود که با یک به‌عهدی بزرگ از برجام خارج شد و درواقع یکی از بهترین اسناد تاریخی مبنی بر اجماع دیپلماتیک را به حاشیه راند. آنها ظاهراً رویکرد تقابل با ایران را موار به بر اساس این فراموشی تاریخی پیش می‌برند.